

Nr 256.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund; given Stockholms slott den 22 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 46,471 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN,
              UNDÉN,
              THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde:

Ordnande av
tomtområdet
vid folkskole-
seminariet i
Lund.

Under åttonde huvudtiteln, punkten 163, i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställen föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående anslag till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund, beräkna för ändamålet på extra stat för år 1919 ett reservationsanslag av 46,471 kronor. Sedan ärendet nu undergått ytterligare beredning, anhåller jag få ånyo anmäla detsamma.

I det statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918, som åtföljde nyssnämnda statsverksproposition, erinrade jag, att riksdagen till uppförande av erforderliga byggnader för folkskoleseminariet

i Lund beviljat dels år 1913 ett anslag av 657,000 kronor, som i skilda poster anvisats på extra stat för åren 1914—1917, dels år 1916 ett tilläggsanslag av 127,000 kronor, varav på extra stat anvisats för år 1917 30,000 kronor och för år 1918 97,000 kronor, dels ock år 1917 ytterligare ett tilläggsanslag av 182,200 kronor, som likaledes anvisats på extra stat för år 1918, ävensom att riksdagen till bestridande av kostnader för inredning och möblering av de nya byggnaderna för ovannämnda seminarium anvisat på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Likaledes omförmälde jag, att jag i annat sammanhang komme att hemställa om förslag till riksdagen att anvisa ytterligare medel för berörda inredning och möblering. På min framställning har också Kungl. Maj:t i årets proposition om tilläggsstat till riksstaten för år 1918, punkten 24, föreslagit riksdagen att till bestridande av kostnader för inredning och möblering av de nya byggnaderna för folkskoleseminariet i Lund, utöver vad av 1917 års riksdag för ändamålet beviljats, anvisa på tilläggsstat för år 1918 ett reservationsanslag av 65,000 kronor.

Det tomtområde, varå de nya byggnaderna för folkskoleseminariet i Lund uppföras, utgöres av 4 hektar åkerjord, som avsöndrats från biskopsbostället Helgonagård och mot årlig avgäld under nyttjanderätt innehaves av seminariet. Då 1913 års riksdag beviljade anslag för uppförande av ifrågavarande byggnader, inbegreps i anslaget ett belopp av 15,000 kronor till planeringsarbeten å tomtens samt till stängsel, men för det ytterligare ordnande av området, som erfordrades medelst dränering och trädgårdsanläggning, begärdes icke vid detta tillfälle något anslag.

Folkskolöverstyrelsen har nu, såsom jag redan den 14 januari 1918 omförmälde vid anmälan av ärenden tillhörande regleringen av åttonde huvudtiteln för nämnda år, i skrivelse den 31 augusti 1917 — med förmälan att seminariets rektor Ch. Swanborg, efter samråd med sakkunniga personer, framlagt preliminärt förslag till dränering och planering av det tomtområde, varå för närvarande nya byggnader för ifrågavarande seminarium vore under uppförande — hemställt om beredande av medel till ordnande av tomtområdet vid seminariet. Enligt den av Swanborg föranstaltade preliminära kostnadsberäkningen skulle ett belopp av 46,471 kronor vara för ändamålet erforderligt.

Sedermera har folkskolöverstyrelsen i skrivelse den 11 mars 1918 hemställt om förslag till riksdagen att till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 ett belopp av 46,500 kronor ävensom medgiva, att förskottsvis under år 1918 de belopp må utanordnas, som under nämnda år kunna bliva för det avsedda ända-

målet erforderliga. Överstyrelsen har därvid överlämnat skrivelser från Swanborg den 27 augusti 1917 och den 23 februari 1918, åtföljda av approximativt kostnadsförslag den 14 augusti 1917 av direktören för statens järnvägars trädgårdsanläggningar Enoch Cederpalm, kostnadsförslag och arbetsbeskrivning den 14 februari 1918 av densamme, anbud av Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag den 27 augusti 1917, nytt anbud av samma bolag utan datum, av t. f. stadsingenjören i Lund Ivar Jakobsson i augusti 1914 avgivet förslag till dränering av området, av ingenjören Ivar Wendt i Malmö den 17 augusti 1917 avlåten promemoria angående dräneringen jämte till dessa handlingar hörande ritningar.

Ovannämnda av Cederpalm den 14 augusti 1917 avgivna approximativa kostnadsförslag rörande idrottsplan, trädgårdsanläggning och prydnadsplantering upptog följande poster:

Idrottsplan:

schaktning, noggrann planering och packning, gräsfrösådd etc.	kronor	9,000:—
Trädgårdsanläggning och prydnadsplantering:		
bearbetning, planering, plantering, gräsfrösådd etc.	»	10,000:—
Vattendamm c:a 30 × 20 × 1,5 m., utgrävning, noggrann beredning av botten och sidor med tillräckligt lager lämplig lera — grovt grus ovanpå lerbotten — schaktning, utfyllningsarbete etc.	»	6,000:—
Gödsel — brunnen ställspillning —	»	5,000:—
Konstgödsel till idrottsplanen etc.	»	500:—
Gångar och vägar — upptagning, planering, grus etc.	»	3,500:—
Växtmaterial, ritningar, kontroll etc.	»	6,000:—
		Kronor 40,000:—

Enligt stadsarkitekten Ivar Jakobssons beräkning i augusti 1914 skulle dräneringsarbetet kräva en kostnad av 6,800 kronor.

Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolags anbud den 27 augusti 1917 å utförande av bevattningsanordningarna slutade på en summa av 3,221 kronor.

Senare gjorda kostnadsberäkningar ställa sig i vissa avseenden något annorlunda.

De definitiva kostnadsförslagen upptaga följande belopp:

för anläggning av idrottsplan	kronor	9,000:—
» trädgårdsanläggning och prydnadsplantering	»	36,000:—
» dränering	»	5,500:—
» bevattningsanläggning	»	4,169:—
» plank kring bänkgårdarna	»	2,500:—
		Summa kronor 57,169:—

Beträffande de särskilda posterna framgår av rektors förberörda skrivelse den 23 februari 1918 följande:

Kostnaden för anläggning av idrottsplan är upptagen till samma belopp, som angavs i det approximativa kostnadsförslaget av Cederpalm den 14 augusti 1917. För trädgårdsanläggningen och prydnadsplanteringen däremot hava kostnaderna ansetts böra beräknas högre, nämligen för bearbetning, planering, plantering och gräsfrösådd m. m. ytterligare 500 kronor, för gångar och vägar ytterligare 2,500 kronor, för gödsel ytterligare 1,000 kronor, vartill skulle komma för kalkstenstrappa vid dammen ytterligare 1,000 kronor. Den sammanlagda kostnaden för dessa arbeten beräknas därför nu till 36,000 kronor i stället för tidigare till 31,000 kronor.

Med avseende på beräkningen av kostnaden för dränering anförde rektor i skrivelse den 27 augusti 1917, att sedan stadsingenjören Jakobsson år 1914 uppgjort förslagsritning jämte kostnadsförslag för dränering av området — detta senare slutande å 6,800 kronor — hade rektor, sedan det ålagts entreprenören för seminariebyggnaden att dränera vissa områden och det ifrågasatts att utföra dräneringen något enklare, uppdragit åt ingenjören Wendt att uppgöra nytt dräneringsförslag med kostnadsberäkning. Denna beräkning uppgår till 1,230 kronor, men efter samråd med Jakobsson, seminariets lärare i trädgårdsskötsel samt Cederpalm hade beräkningen, för att dräneringen måtte kunna göras mera effektiv genom större dimensioner å rören och djupare nedläggande av desamma med mindre mellanrum samt för att möta väntade prisstegringar å rör m. m., höjts till 3,000 kronor. Detta belopp har sedermera ansetts böra med hänsyn till inträffade prisstegringar ytterligare förhöjas till 5,500 kronor.

Anläggningen av vattenposter för bevattning vid torka av gräsmattor och planteringsland beräknades vid första anbudets avgivande av firman Carl Holmberg i Lund till en kostnad av 3,221 kronor, men nu begäres av samma firma 4,169 kronor, och anbudsgivaren vill ej binda sig längre än till den 1 april 1918 vid det angivna beloppet.

Plank kring bänkgårdarna var icke upptaget i den första kostnadsberäkningen men anses nu nödvändigt för erhållande av skydd mot de å slätten skarpa nordliga och östliga vindarna. Kostnaden beräknas till 2,500 kronor.

Folkskolöverstyrelsen har i sin förutnämnda skrivelse den 11 mars 1918 såsom sin mening uttalat, att de föreliggande förslagen till ordnande av seminariets nya tomtområde syntes i det hela vara väl genomtänkta och äga stora förtjänster. Beträffande de för området ordnande erforderliga arbetena och den för dessa arbeten uppgjorda planen yttrar överstyrelsen:

Vad först angår dräneringen, är området i detta hänseende jämförelsevis gynnsamt beläget, och förslaget till dräneringsanläggning har därför också, trots de nu rådande oerhört stegrade priserna, kunnat hållas inom relativt låg kostnadsgräns. Att möjlighet beredes till områdets ordentliga bevattning under torkperioder lär i betraktande av markens höglänta och torra beskaffenhet vara ofrånkomligt, och någon invändning mot det i sådant hänseende framlagda förslaget synes icke kunna göras.

Vad så förslaget till trädgårdsanläggning beträffar, torde det särskilt i estetiskt hänseende fylla även mycket högt ställda anspråk. Dispositionen av området för olika

ändamål synes i det hela vara väl genomförd. Från undervisningssynpunkt företer dock förslaget, såsom även rektor i sin bifogade skrivelse den 23 februari 1918 påpekat, en bestämd brist, som torde böra avlägsnas. Folkskolöverstyrelsen vill i detta hänseende anmärka, att den fordran, som i folkundervisningskommitténs betänkande I, band 2, sid. 224 framställts på en avdelning inom seminarieträdgården, som kan tjäna till mönster för en skolbarnsträdgård, icke blivit tillgodosedd ävensom att det i förslaget angivna växturvalet i flera hänseenden icke är sådant, som det bör vara i en seminarieträdgård. Däremot synes förslaget till anordning av de för undervisningen i biologi avsedda avdelningarna — botanisk avdelning och damm för vattenväxter, fiskar, lägre vattendjur och fåglar — vara i undervisningshänseende förtjänstfullt och värt att vid utförandet iakttaga. De antydda önskemålen i fråga om förslaget till trädgårdsanläggning äro emellertid av den art, att de utan rubbning av förslagens anordningar i det hela och utan ökning av de beräknade kostnaderna torde kunna under samverkan mellan seminariets rektor och lärarna i trädgårdsskötsel och i biologi vid utförandet tillgodoses.

Vidkommande slutligen idrottsplanen är denna i fråga om dimensioner och anordning avsedd att bliva i det hela likartad med den idrottsplan, som iordningstälts vid seminariet i Uppsala.

Angående kostnaderna för ifrågavarande arbeten anför överstyrelsen:

De belopp, som begäras för ordnande av tomtområdet kring folkskoleseminariet i Lund, överskrida högst väsentligt vad som på senare tid anvisats för samma ändamål åt de seminarier, vilkas tomtområden till arealen överensstämma med det område, som upplåtits åt seminariet i Lund.

I avseende härå vill överstyrelsen erinra om följande.

För planering av seminarietområdet i Luleå och anläggning av trädgård därå beviljades sammanlagt 16,700 kronor, av vilka 6,000 kronor utgingo av behållning på byggnadsanslaget, 9,200 kronor anslagos av 1913 års riksdag och 1,500 kronor anvisades genom nådigt brev den 5 mars 1915. Av 1913 års riksdag anvisades 18,000 kronor till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Falun, varav 12,220 kronor voro avsedda till områdets dränering och förseende med vattenposter och 5,780 kronor till trädgårdsanläggning. Det jämförelsevis ringa beloppet till det senare ändamålet var beräknat under förutsättning, att därmed endast de grundläggande arbetena för trädgårdens ordnande skulle bekostas och att ytterligare erforderliga arbeten skulle successivt utföras förmedelst ett högre årsanslag till trädgårdens underhåll under de närmaste åren. I följd därav ha för sistnämnda ändamål utöver på ordinarie stat upptagna 600 kronor anvisats på extra stat för år 1915 2,175 kronor, för år 1916 2,400 kronor och för vardera av åren 1917 och 1918 3,400 kronor. För ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Uppsala anvisades av 1916 års riksdag 25,000 kronor, av vilka 13,950 kronor voro avsedda för planering och anläggning av vägar, 5,050 kronor till dränering och återstoden 6,000 kronor till trädgårdsanläggning under samma förutsättning, som nyss anförts beträffande seminariet i Falun och som medfört en förhöjning av anslaget till trädgårdens underhåll till 2,400 kronor om året.

Det råder intet tvivel, att kostnaderna för ordnande av tomtområdet vid ett nyanlagt seminarium, som undan för undan måst beräknas till högre belopp, måste under nuvarande förhållanden upptagas till väsentligt större summor för det sist anlagda seminariet än för de föregående. Känt är, vilka oerhörda prisstegringar

under de senaste åren ägt rum å alla slags förbrukningsartiklar, samt att arbetskostnader väl i allmänhet mer än fördubblats. Belysande i avseende å de våldsamma och snabba prisstegringarna är vad som förut anförts rörande de vid olika tidpunkter beräknade kostnaderna för områdets dränering. Överstyrelsen finner det därför naturligt, att kostnaderna för ordnandet av området vid seminariet i Lund icke torde kunna hållas synnerligen mycket under dubbla beloppet av den summa, som för samma ändamål anslagits åt seminariet i Uppsala. Men utöver det belopp av 46,471 kronor, eller avrundat 46,500 kronor, som reservationsvis upptagits i årets statsverksproposition, anser sig överstyrelsen icke böra gå vid tillstyrkande av anslag för ifrågavarande ändamål. Den beräknade kostnaden för plantering torde nämligen kunna väsentligen nedbringas därigenom, att, såsom skett vid andra liknande trädgårdsarbeten, vissa anläggningar successivt utföras under seminarieelevernas medverkan samt med användning av de arbetskrafter i övrigt och de årsanslag, över vilka seminariet kan komma att förfoga. Vissa anläggningar, såsom planket kring bänkgården m. m., torde ock kunna utföras på mindre kostsamt sätt än det föreslagna eller få anstånd till bättre tider.

Uti infortrat, den 21 mars 1918 dagtecknat utlåtande har byggnadsstyrelsen förklarat sig icke hava något att erinra mot den av folkskolöverstyrelsen gjorda framställningen.

I mitt förut omförmälda yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 januari 1918 meddelade jag, att arbetet med den nya seminariebyggnaden i Lund nu framskridit så långt, att inflyttning i de nya lokalerna sannolikt kunde antagas ske i början av år 1919. Efter vad jag inhämtat, har arbetet sedan dess fortskridit efter beräkning. Arbetena med tomtområdet ordnande torde då icke lämpligen kunna uppskjutas längre än till sistnämnda år.

Såsom förut erinrats, ingår i det av 1913 års riksdag beviljade byggnadsanslaget ett belopp av 15,000 kronor till planeringsarbeten och stängsel. De arbeten, som nu skola utföras, äro således dränering, trädgårdsanläggning och anordnande av idrottsplan.

Enligt de senast gjorda beräkningarna skulle dessa arbeten betinga en kostnad av 57,169 kronor. För min del anser jag, att kostnaderna böra kunna nedbringas till det belopp, som i statsverkspropositionen tagits i beräkning för ändamålet, eller 46,471 kronor, och hänvisar jag därvid till de skäl, som folkskolöverstyrelsen anført för nedsättning av det senast beräknade beloppet. Särskilt vill jag betona lämpligheten av att vissa arbeten med trädgårdens anläggning ske successivt under seminarieelevernas medverkan, varigenom besparing i utgifterna för trädgårdsanläggningen kan till en viss grad vinnas. Ur lärarutbildningens synpunkt räknar jag det nämligen som en synnerlig förmån för eleverna, att de, i den mån omständigheterna medgiva, få deltaga i berörda anläggningsarbeten.

Departementschefen.

Med hänsyn härtill synes mig det för ändamålet erforderliga anslaget böra i sin helhet uppföras på extra stat för år 1919. Anslaget bör tydligen äga karaktären av reservationsanslag.

Jag hemställer således, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag ett belopp av 46,471 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan biföll Hans Maj:t Konungen; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.